

Brister i handläggningen av underrättelser till enskilda

1. Bakgrund

Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden (nämnden) granskar fortlöpande de underrättelser som kommer in till nämnden om beslut att underlåta att underrätta enskilda om användningen av hemliga tvångsmedel.¹

Granskningen har omfattat två tvångsmedelsärenden där åklagare vid Södra Skånes åklagarkammare (numera åklagarkammaren i Lund) beslutat att underlåta att underrätta enskilda om hemlig övervakning av elektronisk kommunikation. Granskningen har syftat till att kontrollera om ärendena handlagts i enlighet med lag eller annan författning.

Handlingarna i ärendena har hämtats in och granskats. Skriftliga frågor har ställts till åklagarkammaren.

2. Rättsliga utgångspunkter

En underrättelse om att hemliga tvångsmedel har använts ska lämnas till den som har utsatts för åtgärden så snart det kan ske utan men för utredningen, dock senast en månad efter det att förundersökningen avslutades (27 kap. 31 § fjärde stycket rättegångsbalken). Om uppgifterna i underrättelsen omfattas av vissa bestämmelser om sekretess ska underrättelsen skjutas upp till dess att sekretess inte längre gäller (27 kap. 33 § första stycket rättegångsbalken).

Tidigare gällde att om det på grund av sekretess inte har kunnat lämnas någon underrättelse inom ett år från det att *förundersökningen* avslutades behöver någon underrättelse inte lämnas. Sedan den 1 juli 2024 gäller i stället att om det på grund av sekretess eller risk för men för utredningen inte har kunnat

¹ Skyldigheten att underrätta nämnden regleras i bl.a. 27 kap. 33 § rättegångsbalken och 14 b § förundersökningskungörelsen (1947:948).

lämnas någon underrättelse inom ett år och sex månader från det att *tvångsmedelsanvändningen* avslutades, ska frågan om underrättelse prövas slutligt (27 kap. 33 § andra stycket rättegångsbalken). En underrättelse ska då bara lämnas om sekretess inte längre gäller och om det kan ske utan men för utredningen. Enligt övergångsbestämmelsen gäller 27 kap. 33 § andra stycket rättegångsbalken i den äldre lydelsen för tvångsmedelsanvändning som avslutats före den 1 juli 2024.

Om någon underrättelse inte lämnas till den enskilde är åklagaren skyldig att i stället underrätta nämnden om sitt beslut (14 b § andra stycket förundersökningskungörelsen [1947:948]).

3. Nämndens iakttagelser och bedömning

I de granskade ärendena tillämpade åklagarna av förbiseende 27 kap. 33 § andra stycket rättegångsbalken i den nya lydelsen och utgick därmed från tvångsmedelsanvändningens avslutande trots att den tidpunkten inföll före den 1 juli 2024. Nämnden konstaterar att övergångsbestämmelsen innebär att avslutandet av respektive förundersökning borde ha varit utgångspunkt för underrättelsefristerna.

Nämnden noterar vidare att besluten att underlåta att underrätta de enskilda fattades mellan fyra och sex månader efter utgången av fristen i 27 kap. 33 § andra stycket rättegångsbalken. I de aktuella fallen gäller det oavsett om den äldre eller nya lydelsen skulle ha tillämpats. I ljuset av att det inte har framkommit något sakligt skäl att avvakta med besluten konstaterar nämnden att de fattades för sent.²

Skyldigheten att underrätta enskilda om användning av hemliga tvångsmedel utgör en viktig rättssäkerhetsgaranti och lagstiftaren har noga övervägt underrättelsefristens längd.³ Iakttagelserna föranleder därför nämnden att understryka vikten av noggrannhet vid handläggning av underrättelser till enskilda.

Vad som i övrigt framkommit i granskningen föranleder inte något uttalande från nämnden.

² Enligt den tidigare regleringen fanns det utrymme att hålla frågan om underrättelse öppen efter utgången av ettårsfristen, t.ex. om det kunde förutses att sekretessen skulle bortfalla inom en snar framtid (prop. 2006/07:133 s. 47–48). Sedan den 1 juli 2024 gäller däremot att frågan ska prövas slutligt när fristen löper ut.

³ Prop. 2023/24:108 s. 74–75.

4. Beslut

Med detta uttalande avslutas ärendet.

På Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens vägnar

Cecilia Klerbro

I avgörandet har deltagit: Cecilia Klerbro (ordförande), Anti Avsan, Charlotta Bjälkebring Carlsson, Anna Ekström, Matheus Enholm, Jon Karlfeldt, Robert Lisborg, Helene Odenjung och Per Schöldberg (enhälligt).

Föredragande: Viktor Wallén

Expedition till:

Åklagarmyndigheten, åklagarkammaren i Lund

För kännedom till:

Åklagarmyndigheten, tillsynsavdelningen